

ÍRORSZÁG SEMLEGESSÉGÉNEK MÚLTJA ÉS JELENE

Labáth Ádám

PhD hallgató

ELTE TTK, Társadalom- és Gazdaságföldrajzi Tanszék

ORCID 0000-0003-4538-7168

Dol:

10.15170/PSK.2025.06.02.06

Beküldve: 2025.08.06.

Elfogadva: 2025.10.06.

Publikálva: 2025.12.14.

Hivatkozás:

Labáth, Ádám (2025): Írország semlegességének múltja és jele. *Pólusok*, 6(2), 95–112.

Egyéb információk:

–

A folyóiratban megjelenő írások a Creative Commons Nevezd meg – Nem Kereskedelmi – ShareAlike 4.0 nemzetközi licenc alatt kezeltek.

CC BY-NC-SA 4.0

Absztrakt

Írország semlegességi politikájának gyökerei a gyarmati időkig és a nemzeti ébredés időszakáig nyúlnak vissza, ennek megfelelően a neutralitás olyan alapvető fogalmakkal fonódott össze, mint a szuverenitás vagy a nemzeti identitás. Jelen tanulmány célja Írország semlegességének történelmi és társadalmi hátterének megértése, valamint a napjainkban felmerülő viták bemutatása. Ahogy Európa más semleges államaiban is, úgy Írországban is megélénkült a vita a katonai semlegességről. Mára az ír semlegességi politikát az ellentmondások jellemzik, hiszen Írország szerves része az európai integrációnak, elkötelezett támogatója minden nemzeti és függetlenségi törekvésnek, szolidáris más egykor gyarmatosított vagy elnyomott népcsoportokkal, mégis az állam semlegességéhez, mint féltett kincshez ragaszkodik. Napjaink geopolitikai eseményei az ír semlegességi politikára is hatással vannak, és a kérdés továbbra is nyitott: Írország útjai a szorosabb európai védelmi integráció irányába vagy a megingathatatlan semlegesség felé vezetnek?

Kulcsszavak: Írország, semlegesség, kisállami kutatások, nemzeti identitás

Bevezetés

Jelen vizsgálat célja Írország semlegességi politikájának bemutatása, amely mind a tudományos, mind a közéleti diskurzusban élénk viták tárgyát képezi, ugyanakkor eddig kevés figyelmet kapott a hazai kutatásokban. A viták alapját többek között az adja, hogy a semlegesség politikája széles társadalmi támogatottságot élvez, mégis pontosan meghatározott keretekkel nem rendelkezik, ami számos esetben ellentmondásos külpolitikai magatartáshoz vezet. A katonailag semleges Írország a mai napig aktív résztvevő az ENSZ, az Európai Unió, és a NATO Partnerség a Békéért program békemisszióiban, emellett igyekszik pártatlan álláspontot képviselni a nemzetközi konfliktusokban. Ennek ellenére rendre kiáll Ukrajna, a palesztin nép és más gyarmati múltú országok és népcsoportok támogatása mellett.

A kutatás ezen dichotómiákat mutatja be és azok történelmi és politikai hátterét vizsgálja. Az elemzés alapját a kisállami tanulmányok elmélete adja, ami értelmezési keretet biztosít a korlátozott materiális erőforrásokkal rendelkező államok külpolitikai magatartásának és szerepfelfogásának megértésére. A semlegesség fogalmának vizsgálata jól illeszkedik a kisállami tanulmányok sorába, mivel a semlegesség legtöbb esetben csak a kisállamok számára adott lehetőség, amelyeknek az elsődleges célja az autonómiájuk megőrzése (Sheehan, 2013).

A kutatás elsősorban másodlagos adatforrásokon alapul. A vizsgálat ennek megfelelően a már meglévő tudományos diskurzus áttekintésére alapoz, azonban a téma aktualitása miatt a sajtóban megjelent legfrissebb információkat is figyelembe veszi. Mindazonáltal a rendelkezésre álló adatok és információk vizsgálatakor szem előtt kell tartani azt is, hogy az Európa szűkebb és tágabb környezete jelenleg súlyos konfliktusokkal terhelt. Konfliktusos időkben, különösen háború esetén a napi eseményekről szóló hírek csupán a valóság részleteit tükrözik. Ebben az esetben fokozottan érvényes lehet Marton (2013) gondolata, amely szerint a tények fogalma relatív, és csupán ismerettöredékekkel rendelkezünk.

Kisállami tanulmányok

A nemzetközi kapcsolatok tudománya leginkább a világpolitikát alakító nagyhatalmakra és a köztük lévő versengő dinamikára fókuszál, és csekélyebb jelentőséget tulajdonít a korlátozott erőforrásokkal rendelkező államoknak (Lee & Smith, 2010; Szalai, 2014). A tudományos diskurzuson belül a mai napig a nagyhatalmak kapják a legtöbb figyelmet annak ellenére, hogy kisállami kutatások jelentős fellendülést mutattak az 1970-es évekre, párhuzamosan a dekolonizációs folyamatokkal (Neumann, 2004). Az elmélet keretet biztosít a sajátos viselkedési mintákat követő kisállamok vizsgálatához: ezekre az államokra jellemző a korlátozott részvétel a nemzetközi rend alakításában, a nemzetközi intézmények és jogrendszer támogatása, a katonai erő alkalmazásának kerülése, valamint a regionális politikára és helyi érdekekre való fókuszálás (Szalai, 2014). Az elmélet célja nem egy általános törvényszerűség meghatározása, hanem egy értelmezési keret biztosítása az államok viselkedésének tipizálásához és jobb megértéséhez (Garai & Szalai, 2022). Ez többek között arra is visszavezethető, hogy a kisállamiság fogalma nehezen definiálható, és komoly vita övezi azt, hogy milyen szempontok alapján határozható meg a kategória küszöbértéke (Lee & Smith, 2010; Szalai, 2014). Ezen felül a kisállamok jellemzői is jelentősen eltérnek egymástól, így a szakirodalomban a kisállamiság fragmentált értelmezésével találkozhatunk (Michalski et al., 2024). Lee és Smith (2010) szerint a legtöbb definíció a kisállamiságot mint materiális valóságot közelíti meg. Ebben az értelmezésben a kisállamok olyan független államokként definiálhatók, melyek a hagyományos materiális erőforrások (terület, lakosság,

gazdagság és katonai kapacitások) tekintetében a regionális átlag alatt maradnak (Garai & Szalai, 2022; Michalski et al., 2024).

A kutatások jelentős része a kisállamokra és az azok méretéből eredő biztonsági deficitre koncentrál. Ennek okán ezen államok kénytelenek az erőt innovatív megoldásokkal, aktív diplomáciával és együttműködések kialakításával helyettesíteni (Szalai, 2014; Michalski et al., 2024). Ahogy Menon (2024) is kiemeli, a méret önmagában még nem determinálja véglegesen egy állam sikerességét, és egy kisállam megfelelő stratégiával képes sikeres politikát folytatni a nagyhatalmi rivalizálások mellett is. Itt fontos kiemelni a fogalom relativitását, hiszen a kisállamiság egészen más attribútumok mentén határozható meg az eltérő régiókban. Emellett a kisállamiságot az olyan nem materiális fogalmakon keresztül is megragadhatjuk, mint a hatalom, a befolyás és az önkép (Lee & Smith, 2010; Szalai, 2014).

A magára kisállamként hivatkozó Írországra a legtöbb esetben illenek a fogalom különböző meghatározásai. Az ország területe 70 280 km², amelyen alig több, mint 5 millió fő osztozik. Az ország nem rendelkezik számottevő nyersanyagforrásokkal, és az energiaszükségletének kielégítéséhez is nagyrészt behozatalra szorul. Katonai erő tekintetében az egyik legszerényebb képességekkel rendelkező ország az európai kontinensnek. Ugyan a „kelta tigris” gazdasági szempontból fontos szereplővé lépett elő, és az egy főre jutó GDP tekintetében rendre az öt legmagasabb GDP-értékkel rendelkező államok között szerepel, de vitatható, hogy az igen kedvező értékek mögött valóban Írország gazdasági ereje rejlik, vagy pedig az ország adóparadicsomi státusza. Emellett fontos kiemelni, hogy Írország számottevő „soft power” kapacitással rendelkezik, amelyet a népes tengerentúli ír diaszpóra jelenléte és az ír kultúra globális népszerűsége is erősít.

Írország semlegességi politikájáról

A semlegesség fogalma egyidős napjaink világrendjével, és szorosan kapcsolódik olyan más fogalmakhoz, mint a nemzetállam vagy a szuverenitás (Jesse, 2006). Mégis, a fogalom definiálása nehézkes, hiszen eltérő térben és időben legkülönbözőbb tartalmakkal töltődik meg (Haynes, 2024). A semlegesség fogalmának tisztázása – beleértve annak különböző értelmezéseit és formáit (például katonai, gazdasági vagy politikai semlegesség) – önálló kutatást igényelne. Jelen írás keretei azonban nem teszik lehetővé e kérdés részletes elemzését, különösen mivel Írország esetében sem határozható meg egyértelműen, hogy pontosan milyen típusú semlegességről van szó (Hachey, 2002). Legtöbb esetben a semlegesség alatt a fegyveres konfliktusokból kimaradást értik (Agius & Devine, 2011). Ez a rendkívül tág definíció teljes mértékben megfelel Írország esetében, hiszen az ír fegyveres erők 1923 óta¹ nem vettek részt

¹ Utoljára ír fegyveres erők az függetlenségi háborúban, majd a polgárháborúban harcoltak. A független Írország hadereje ezidáig nem vett rész fegyveres konfliktusban.

fegyveres konfliktusban. Azonban más európai semleges államokkal összevetve inkább egy sajátosan értelmezett semlegességi politika rajzolódik ki.

Kelemen (2019) szerint a semlegességi politika erős és ütőképes hadsereg fenntartását tételezi fel, és az európai semleges államok történelmileg nagyhatalmi érdekütközések metszésében helyezkednek el. Ezzel szemben Írország olyan csekély haderővel rendelkezik, mellyel a saját védelmét is kérdésesen képes ellátni, valamint nagyhatalmi érdekek ütközőzónájaként semmiféleképpen nem lehet értelmezni az Ír-sziget periférikus elhelyezkedését, legalábbis olyan értelemben nem, mint például Ausztria vagy Finnország példája volt a hidegháború idején. A semlegesség Írország esetében releváns definícióját azért is nehéz meghatározni, mert ezen külpolitikai magatartás nincs alkotmányosan rögzítve, az csupán a szuverén külpolitikáról értekezik (Daly, 2022). A semlegességi politika alapját inkább a történelmi múltból táplálkozó széles társadalmi támogatottság biztosítja (Hachey, 2002). Emiatt lehetséges az, hogy a kérdésben felszólalók rendszerint eltérő tartalmakkal töltik meg az ír semlegesség fogalmát, és emiatt állhat elő újra és újra az a helyzet, hogy az ír semlegességi politika jelentős próbatétel elé kerül, mely kihívások lehetnek politikai és katonai természetűek is. Mikor egy állam semlegességét vizsgáljuk, fontos szem előtt tartani, hogy a semlegesség nem egy állapot, hanem szabályozásokból, politikai elképzelésekből és a nemzetközi térben tanúsított viselkedésből álló komplexum (Sheehan, 2013). Ezért Írország esetét leginkább a semlegességi politika történelmi gyökerein, a szigetország külpolitikai magatartásán, valamint a NATO-hoz és az EU-hoz fűződő viszonyán keresztül érthetjük meg. Nem utolsósorban azt is érdemes figyelembe venni, hogy milyen feltételek adottak a semlegességi politika fenntartásához.

Sheehan (2013) szerint egy állam semlegességi politikájának kialakításához három tényezőnek kell érvényesülnie. Elsősorban szükséges a megfelelő földrajzi helyzet, ami ideális esetben egy védelmet nyújtó nagyhatalom szomszédságát jelenti. Írország esetében kedvező földrajzi adottságokról beszélhetünk, hiszen a szigetország mélyen a NATO védelmi vonalai mögött, az egykori gyarmattartójából az egyik legfontosabb partnerévé váló Egyesült Királyság árnyékában helyezkedik el. Ezáltal a NATO védelmét élvezheti anélkül, hogy annak tagságával járó kötelezettségeket vállalni kelljen (Sweeney & Dredzinski, 2010; Sheehan, 2013). Ezen felül a sziget természetföldrajzi adottságai is segítik az ország védelmét. A magas, sziklás partfalakkal és völgytorkolatokkal tagolt partvonalat hegységek és dombságok gyűrűi egészítik ki a sziget belső, lankásabb területei körül (Nemerkényi & Mari, 2007; Probáld, 2007).

Másodszor elengedhetetlenek az olyan nemzetközi egyezmények is, melyek garantálják a semlegességet vállaló állam biztonságát. Egy semleges kisállam ritkán tudja garantálni a saját biztonságát, ehhez pedig nélkülözhetetlenek a nemzetközi megállapodások, amelyek biztosítják az ország védelmét. Az ír semlegesség állandó kettősségére jellemző módon, pont az Egyesült Királyságtól elszakadást jelentő

kétoldalú megállapodások jelentettek nemzetközi egyezményekre alapuló garanciákat. Az ír állam (még Ír Szabadállam néven) nyolcszáz éves folyamatos küzdelem és két évnyi függetlenségi háború (1919-1921) után az 1921-es angol–ír egyezmény értelmében domínium státuszt vívott ki (Sheehan, 2013). Az egyezmény értelmében a brit hadsereg köteles volt kivonulni az Ír Szabadállam területéről (kivéve három hadikikötőt), továbbá brit katonák csak a brit fennhatóságú Észak-Írországra állomásozhattak. Az egyezmény valójában még csak belső autonómiát biztosított az Ír Szabadállam számára (Jesse, 2006), és nem tette lehetővé a szuverén külpolitika kialakítását. Ekkor még a brit kormányzat hivatalosan nem ismerte el az ír állam semlegességét, de a gyakorlatban tiszteletben tartotta azt (Devine, 2008). Az újabb, 1938-ban kötött egyezmény már garantálta az említett három kikötő átadását az ír állam számára (Sheehan, 2013), ezzel pedig a brit fél is elismerte Írország semlegességi politikáját, ami lehetővé tette, hogy a független állam semleges országgént vészelve át a második világháború éveit (Hachey, 2002; McVeigh & Rolston, 2021). Teljes mértékben önálló ír külpolitikáról az Ír Köztársaság 1949-es megalakulásától beszélhetünk. Ezen a ponton ki kell emelni Írország az ENSZ-ben betöltött szerepét is, mivel a modern ír állam a nemzetközi rend garantálásában a saját védelmének biztosítását is látja, valamint lehetőséget a számukra kiemelt ügyek képviseletére, mint a dekolonizáció, demilitarizáció, emberi jogok védelme és a békefenntartás (Murphy, 1998; Colcough, 2008).

Sheehan (2013) megközelítésének harmadik tényezője, hogy a semlegesség politikáját stabil belpolitikai alapokra kell helyezni. Konszenzus nélkül egy mélyen megosztott társadalomban nem valósítható meg a semlegességi politika. Az ír belpolitikai vitákban a semlegesség tartalmi kérdése gyakran éles ellentéteken keresztül jelenik meg, annak ellenére, hogy maga a semlegességi politika széles társadalmi támogatottságot élvez. Jesse (2006) szerint a semlegesség belpolitikai alapját három szempont szerint lehet meghatározni: a semlegesség tradicionális szimbólummá, nemzeti mítosszá vált; politikai pártokon átívelő egyetértés van a semlegességi politika fontosságáról, ami még az ír polgárháború idején sem tört meg; a semlegességet különböző érdekcsoportok is erősen védik. A semlegesség nemzeti identitáselemmé válása mellett a pártokon átívelő konszenzust tovább erősíti a politikai hagyomány, amely szerint az ország külpolitikája ritkán válik a belpolitikai viták témájává (Horgan, 1999). Mindemellett a semlegesség meghatározásában és abban, hogy milyen tartalmakkal tölthető meg, már megoszlanak a pártok véleményei. Általánosan megállapítható, hogy a kormánypártok ugyan elkötelezettek a semlegességi politika mellett, de sokkal rugalmasabban kezelik azt, hogy milyen együttműködések férnek bele (Sweeney & Dredzinski, 2010). Ez köszönt vissza a 2024 novemberi parlamenti választás során is. A pártok teljes egyetértést mutattak a semlegességi politika megőrzésében, csupán a két kormánypárt, a Fianna Fáil és a Fine Gael jelzett hajlandóságot „rendkívül érzékeny” reformokra. A választások után, 2025 márciusában azonban kiderült, az említett reformok jóval jelentősebb

módosításokat jelentenek. Az általános közvéleménynek megfelelően, nem volt olyan párt, amely nyíltan vállalta volna a semlegesség teljes feladását.

Történelmi előzmények

Az ír semlegesség kérdésének vizsgálatában kiemelten fontos szerepe van a történelmi előzmények áttekintésének. A realista megközelítésű elemzések legtöbb esetben a földrajzi elszigeteltséggel, valamint az Egyesült Királyság jelentette védőpajzzsal magyarázzák az ír semlegességet, miközben figyelmen kívül hagyják az ír–brit történelmi kapcsolatokat, a sziget kettéosztását, valamint a pártpolitikai és identitással kapcsolatos tényezőket (Jesse, 2006). Sheehan (2013, p. 125.) szerint *„az ír semlegesség mindig is a függőség és antagonizmus komplex elegye volt”*. Ez a kettőség ma is jellemző, hiszen Írország a semlegesség politikáját továbbra is fenntartja, miközben egyre szorosabban működik együtt más európai partnerekkel biztonsági kérdésekben (Sweeney és Dredzinski, 2010).

Az ír semlegesség gyökerei mélyebbre nyúlnak az ír államiság megszületésénél, szinte egyidős annak modernkori igényével. Egyes szerzők az izolacionizmusra és a szeparatista hagyományokra vezetik vissza az ír semlegességi politika eszményét (Hachey, 2002). Az ír nacionalista mozgalmak, köztük az ekkor vezető szereppel bíró Sinn Féin párt politikáját leginkább az izolacionizmus határozta meg (Fanning, 1982). Ekkoriban az ír nacionalistákat legfőképpen a britellenes szemlélet vezette, és csekély konkrét koncepcióval rendelkeztek a semlegességről (Hachey, 2022). Ez a fajta szemlélet az olyan személyekre is hatott, mint a szocialista James Connolly, aki az 1914-ben alapított Ír Semlegességi Liga (*Irish Neutrality League*) elnöke lett, amelynek a fő politikai célja Írország kimaradása volt az első világháborúból (Fanning, 1982). A világháború hatására sokkal artikuláltabban jelent meg a semlegesség igénye. Ez tükröződik a korszakban megjelent emblematikus szlogenben, amely máig visszatér politikai megmozdulásokon: *„Sem királyt, sem császárt, csak Írországot szolgáljuk! – We serve neither King nor Kaiser, but Ireland!”*.

Véres harcok árán Írország részleges sikereket ért el, az 1919-ben kitört függetlenségi háborút az 1921-es angol–ír egyezmény zárta le a sziget kettéosztásával és a domínium státuszának elnyerésével (Hachey, 2002). Írország már ekkor semlegesként tekintett magára, és függetlenségének zálogát látta a neutrális politikában (Fanning, 1982; FitzGerald, 1998). Fanning (1982) amellett érvel, hogy az ír semlegesség nem a sziget felosztásával, hanem sokkal inkább a szuverenitás fogalmával fonódott össze. A két világháború közötti események látszólag őt igazolják, igaz a későbbiekben ez a kérdés már korántsem volt egyértelmű. A polgárháború utáni éveket az ír egység megteremtésének kérdése és a teljes szuverenitás elnyerése határozta meg. A semlegesség, amelyet a teljes szuverenitással azonosítottak, a nemzeti identitás részévé, és a legfontosabb politikai ambíciók egyikévé vált (Jesse, 2006). Éamon De Valera a korszak meghatározó politikai vezetőjeként felismerte az angol–ír

kapcsolatok legfőbb ellentmondását, amely szerint a függőségi helyzetben lévő Írország érdeke egy gyengülő Nagy-Britannia, ugyanakkor a semlegessége a brit védőernyőn múlik. Ezt „kölcsonös önérdeknek” nevezte (Jesse, 2006; Sheehan, 2013). De Valera politikája ugyan a semlegesség felé mutatott, de kész volt védelmi szövetségre lépni a britekkel, amennyiben a felosztásra megoldást találnak (Hachey, 2002). Ez is azt mutatja, hogy Fanning (1982) állítása – miszerint sosem játszott szerepet a felosztás a semlegesség kérdésében – csak korlátozottan érvényes. Ettől függetlenül de Valera teljes politikai pályája során elkötelezett volt a semlegesség mellett, amiben csak megerősítette a Nemzetek Szövetségének kudarca (Hachey, 2002).

Írország a második világháború kitörésekor hivatalosan is semlegesnek nyilvánította magát (Jesse, 2006), amit a szerencsés földrajzi helyzete miatt katonai szempontból nem is tettek igazán próbára a nagyhatalmak (Haynes, 2024). Itt meg kell említeni, hogy Írországot többször is érte véletlen német bombatámadás a háború alatt, de ezeket Írország katonai válaszlépés nélkül hagyta. A háború idején az ország külpolitikáját továbbra is de Valera irányította, akinek a nevével összefonódott a semlegességi politika (Jesse, 2006). De Valera számára a semlegesség nem jelentett végső célt, sokkal inkább a szuverén külpolitika eszközét látta benne. A semlegesség ugyanakkor a korszakban az ír államiság szimbólumává vált, és a de Valera vezette Fianna Fáil párt is az identitásának részévé tette (Fanning, 1982; Hachey, 2002). A háború alatt jelentős politikai nyomás nehezedett Írorszagra a semlegességi politika feladására az Egyesült Államok és Nagy-Britannia felől (Hachey, 2002; Ní Bhriain, 2025), azonban a londoni kormányzat felmérte, hogy az ír semlegesség megsértése nagyobb árat követelt volna, mint azon előnyök, amelyek az ír kikötők használatából származhattak volna (Sheehan, 2013). Németország szempontjából – összevetve a szomszédos brit szigetekkel – Írország jelentéktelen katonai célpontnak számított.

A semlegesség fenntartásához elengedhetetlen volt a belpolitikai konszenzus is. A de Valera-kormányzat végig pragmatikusan kiállt a semlegesség mellett. Tisztában voltak vele, hogy Írország gazdasági és katonai értelemben is Nagy-Britanniától függ, és bármiféle közeledés Németország felé olyan súlyos fenyegetést jelentett volna a britek számára, amelyre adott válaszlépés az ír függetlenséget veszélyeztette volna (Hachey, 2002). Ez a szemlélet általánosan meghatározó volt, csupán egy kisebbség vállalta volna egy Észak-Írország megszerzéséért cserébe Németországgal kötött egyezmény kockázatát (Sheehan, 2013). Fontos megjegyezni, hogy a második világháborúban Írország csak a katonai semlegesség mellett kötelezte el magát, politikai téren egyértelműen a szövetségeseket támogatta. Noha az ország nem szakította meg a diplomáciai kapcsolatot Németországgal és Japánnal, a védelempolitikáját és hírszerzési tevékenységét koordinálta Nagy-Britanniával (Jesse, 2006). Emellett a becslések szerint körülbelül 100 000 fő vehetett részt a harcokban az Ír-szigetről, köztük írországi önkéntesek és az észak-írországi brit állampolgárok is. Írország

összesen 3617 főt vesztett el a harcok során. E magatartás nyomán több szerző vitatja, hogy valóban semleges volt-e Írország a világháború alatt, de Devine (2008) amellet érvel, hogy az ír kormány csak olyan intézkedéseket hozott, amelyek nem sértették a semlegesség politikáját.

A második világháborút követően is megmaradt a nyugatbarát orientáció az ír külpolitikában (Devine, 2008), ami jól tükröződik a nemzetközi politika más szereplőinek Írországgal szemben mutatott magatartásában is. Írország a NATO megalapításakor meghívást kapott a katonai szövetségbe, a Costello-kormány azonban a sziget kettéosztottságára hivatkozva visszautasította az ajánlatot (Driscoll, 1982; Hachey, 2002). Horgan (1999) szerint az elutasításban szerepet játszhatott a dublini kormányzat sértettsége is, amiért az Egyesült Államok nem támogatta aktívan az ír egység ügyét. Ennek ellenére az új, kétpólusú világrendben, amelyben a britek szerepe egyre inkább csökkent, védelmi szempontból Írország a NATO és az Egyesült Államok potyautasává vált (Jesse, 2006). Moszkva ezért nem tekintette Írországot semleges államnak, ENSZ tagságát pedig egészen 1955-ig vétőzta. Írország a szervezethez csatlakozása után rendre a nyugati állásponttal rezonálva szavazott (Driscoll, 1982; Hachey, 2002), ezzel pedig hasonló magatartást mutatott, mint a többi európai semleges állam (Driscoll, 1982; Jesse, 2006). A nyugatbarát politika annak fényében is érthető, hogy Írország külkereskedelme még a hetvenes évek végén is erősen a NATO-országoktól függött, 1978-ban az import 78,4%-a, az export 84%-a NATO-országokhoz kötődött (Driscoll, 1982).

Utóbbiak közül továbbra is kiemelkedett Nagy-Britannia, amely relációjában Írország erős gazdasági és katonai kitettsége megmaradt és sajátosan ellentmondásos helyzetet teremtett. Az erős függőség hozzájárult ahhoz, hogy az írek 1973-ban csatlakozzanak az Európai Gazdasági Közösséghez (Sheehan, 2013). A semlegesség kérdése az 1970-es évekre háttérbe szorult, ami elsősorban a nagyhatalmi enyhülésnek volt köszönhető (Hachey, 2002), de bizonyára az is szerepet játszhatott, hogy Éamon de Valera a hatvanas évekre kikerült a politika élvonalából. Mindezek mellett az ír semlegesség több próbatétel elé került a hidegháború második felében. A pártolók számára a Szovjetunió afganisztáni inváziója szolgáltatott elrettentő példát, majd a falklandi háború alatt tanúsított ír magatartás is erős kritikát váltott ki a semlegesség híveitől. Az ír kormány hivatalosan elítélte az argentin kormányt, és aktívan támogatták az argentin importot célzó EGK szankciókat. Hachey (2002) szerint Dublin tehát kiállt London mellett, és időlegesen félrerakta hagyományos semlegességi politikáját.

Írország és az Európai Unió

Írország 1961-ben kezdte meg a közeledését az Európai Gazdasági Közösséghez a gazdasági előnyök reményében (Jesse, 2006). Erre korábban de Valera politikai hozzáállása miatt sem volt lehetőség, mivel az EGK előnyei mellett ő annak veszélyét is

látta, hogy a közösség idővel politikai és katonai szövetséggé alakulhat. A miniszterelnöki székben őt követő Seán Lemass az EGK-tagság elnyerésének érdekében már sokkal nagyobb hajlandóságot mutatott a politikai semlegesség részleges feladására (Hachey, 2002). A kormányzati álláspont változása ellenére ez az időszak újabb próbatételt jelentett az ír semlegesség számára, ám végül sikerült meggyőzni a választókat: 83%-uk a csatlakozás mellett foglalt állást (Haynes, 2024). Noha a francia vétó közvetlenül nem Írország ellen irányult, az ország EGK-csatlakozása csak Charles de Gaulle távozása után vált lehetővé. A francia elnök a lehangosabb ellenzője volt a britek csatlakozásának, amit sikerrel blokkolt a hivatali évei alatt. A francia vétó rávilágított arra a megalázó tényre, hogy Írország továbbra is jelentős mértékben ki van szolgáltatva Nagy-Britanniának (Hachey, 2002). Az EGK-csatlakozással Írország kilógott a többi európai semleges állam sorából, ugyanis egyedülként tartotta összeegyeztethetőnek az EGK-tagságot a semlegesség politikájával (Jesse, 2006; Haynes, 2024). Az egyesített Írország vágya mellett a tagsággal új politikai cél is megjelent az ír külpolitikában, az európai gazdasági integrációban való részvétel.

Írország napjainkban is az Európai Unió progresszív és megbízható tagállamaként, a közösségi normákhoz igazodó, példamutató szereplőként határozza meg önmagát (Horgan, 1999; Stevenson, 2025). Ahogy az ENSZ esetében is tette, úgy az Európai Unióban is a saját hangjának felerősítésének lehetőségét látja, amelynek tagjaként felléphet olyan globális kérdésekben is, mint a migráció, humanitárius válságok és környezeti válságok (Colcough, 2008). Emellett az EU fontos szövetségesnek bizonyult a Brexit idején is, amit jól mutatott a tagok hajlandósága arra, hogy a későbbiekben esetlegesen létrejövő egységes Írországot a legrövidebb úton készek lennének elismerni az EU teljes jogú tagjaként (Stevenson, 2025).

A sikerek ellenére az európai integráció folyamata több alkalommal is ütközött az ír semlegességi politikával. Az első ilyen eset 1986-ban, az Egységes Európai Okmány elfogadásakor következett be. A politikai válságot az okozta, hogy az ír parlament a dokumentum elfogadását jóváhagyta ugyan, de a Legfelsőbb Bíróság ezt végül alkotmányellenesnek ítélte. A politikai zsákutcát végül az okmány elfogadásáról szóló népszavazással oldották fel (Sheehan, 2013). A második próbatétel a nizzai egyezmény elfogadásánál érkezett el, mivel az elfogadásra szánt dokumentum jelentős előrelépésnek számított a közös védelempolitika összehangolásában. A korábbi esetből tanulva ekkor is a referendum jelentette eszközhöz nyúltak a kormánypártok (Garry et al., 2005). Az első referendumat 2001. június 7-én tartották, melyen az írek 53%-a elutasította az egyezmény elfogadását (Deloy & Levy, 2002). Mivel a népszavazás eredménye válságba sodorta volna az ír–EU kapcsolatokat, az eredményt az ír kormánypártok tudomásul vették, de új megoldást kerestek, ami lehetővé tette a semlegességi politika megőrzését és az egyezmény ratifikálását is. Még ugyanazon év októberében újabb népszavazást tartottak a kérdésről, kiegészítve a hármas záradékkal (*Triple lock*), amit az ír semlegesség garanciájának szántak. A záradék értelmében az ír hadsereg katonáit csak akkor lehet bevetni az ország területén kívül,

ha az ír parlament (*Oireachtas*) alsóháza (Dáil Éireann), Írország Kormánya, és az ENSZ Biztonsági Tanácsa is jóváhagyta azt. A nizzai szerződés ellenzői az utóbbi elem beemelésében látták az ír semlegesség garanciáját és jogszabályi védőbástyáját (Haynes, 2024). A második referendum sikerességéhez az is hozzájárult, hogy nemcsak az akkori kormánypártok (Fianna Fáil, Progresszív Demokraták) támogatták az egyezmény elfogadását, de az ellenzék soraiból a Fine Gael és a Munkáspárt is. Az ellenzők tábora az ellenzék többi részéből, köztük a Sinn Féin pártjából állt (Garry et al., 2005). A hármas záradék jelentette garancia megnyitotta az utat Írország aktívabb szerepvállalása előtt a közös európai védelem terén is.

Az ország ennek megfelelően továbbra is elkötelezett a semlegességi politika mellett, de emellett felismerte az EU-tagsággal járó közös kül- és biztonságpolitikában rejlő lehetőségeket is (Sweeney és Dredzinski, 2010). Ezenfelül az EU biztonsági műveleteiben igyekszik olyan mértékben részt venni, hogy a haderőfejlesztésre szánt forrásokból részesüljön (Haynes, 2024). Ennek része volt, hogy Írország 2008-ban csatlakozott az Északi Harccsoporthoz. Írország szerint a harccsoportokon keresztül az EU növelheti a hatékonyságát, és a kitűzött célok jól összeegyeztethetők Írország korábbi törekvéseivel a nemzetközi rend fenntartására és a humanitárius segítségnyújtásra (Colcough, 2008).

Írország és a NATO

Az európai kisállamok számára a NATO legfőbb vonzereje, hogy a szervezet többoldalú védelmi garanciái révén megsokszorozhatják korlátozott katonai elrettentő erejüket (Németh, 2019). A második világháború után Írország számára is adott volt ez a lehetőség, de a teljes jogú tagságot máig elutasítja. Ugyanakkor, mint elkötelezett antikommunista és kereszténydemokrata állam, Írország politikai és gazdasági érdekei mentén a NATO semleges partnerévé vált, és már 1949-től informális kapcsolatot tartott fenn a szövetséggel (Sweeney & Dredzinski, 2010; Sheehan, 2013). Mindezek ellenére Írország elutasította az Egyesült Államok és a NATO megkeresését a csatlakozást illetően, amit az ír kormányzat rendre a sziget továbbra is fennálló megosztottságával indokolt (Fanning, 1982; Sweeney & Dredzinski, 2010). Ezt erősítik meg az akkori ír külügyminiszter, Seán McBride szavai is (Sheehan, 2013, 126.):

„Amíg a felosztás tart, minden olyan katonai szövetség vagy kötelezettségvállalás, amely a felosztásért felelős állammal közös katonai fellépést foglal magában, teljesen kizárt, ami Írországot illeti.”²

Hasonló narratíva maradt fenn a következő évtizedekben is, a későbbi külügyminiszter Frank Aiken szerint az ír semlegesség nem hagyomány, csupán taktikai pragmatizmus az újraegyesítés érdekében (Horgan, 1999). Írország számára nagy könnyebbség volt a semlegesség megőrzésében, hogy az Egyesült Államok felismerte, hogy sürgősségtelen nyomást gyakorolni Írországra a NATO-csatlakozás érdekében, mivel Írország semleges államként elkötelezett volt a nyugati értékek mellett (Fanning, 1982), valamint a britek által ellenőrzött Észak-Írország elégséges bázist biztosított a NATO flotta számára az Atlanti-óceánon zajló szovjet tevékenységek kontrollálásához (Stevenson, 2025). Ahogy Sheehan (2013) fogalmaz, az ír álláspont mára annyiban változott, hogy megtanultak együtt élni a NATO-partnerséggel, a tagság elutasítotttsága azonban továbbra is magas. Az elutasítás indokai ugyanakkor módosultak: egyre hangsúlyosabbá váltak a nukleáris fegyverekkel és az Észak-atlanti Szerződés 5. cikkéből fakadó kötelezettségekkel kapcsolatos ellenérzések. Írország 1999-ben lett a NATO Békepartnerség tagja, amiben leginkább az aktívabb békemissziós tevékenység lehetőségét látta (Horgan, 1999; Jesse, 2006; Sheehan, 2013), de aktívan részt vesz hírszerzési adatok és információk cseréjében az Észak-atlanti szövetséggel (Stevenson, 2025). A teljes jogú tagságra azonban a közeljövőben sem kell számítani, mivel Írország számára rendkívül nagy anyagi terheléssel járna a csatlakozás. Írország esetében is egy Izlandhoz hasonló NATO reláció mondható reálisnak, azonban az országban állomásoztatott külföldi erők gondolata összeegyeztethetetlen a nemzeti identitással és a semlegességi politikai alapelvvel (Stevenson, 2025).

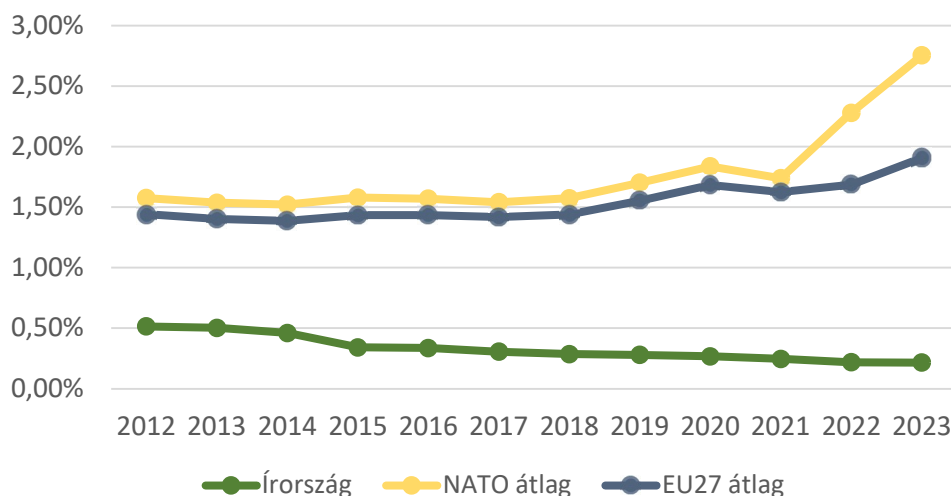
Biztonsági deficit

A semlegesség körüli viták alapját leginkább a rendkívül alacsony védelmi kiadásokból és a szerény védelmi kapacitásokból eredő biztonsági deficit adja Írországból. Az orosz–ukrán háború után megindult védelmi politikáról folytatott diskurzus megerősíti Bowers (2018) állítását, miszerint az elrettentés újra az európai védelmi politikák középpontjába került. Szerinte az elrettentés esetében nehezen definiálható az a vörös vonal, aminek átlépését túl kockázatosnak ítélik meg az agresszorok, de az írországi védelmi kapacitásokat ismerve megállapítható, hogy pusztán saját képességeire építve a szigetország nem rendelkezik az elrettentés

² Saját fordítás: „As long as partition last, any military alliance or commitment involving joint military action with the state responsible for partition must be quite out of the question as far as Ireland was concerned.”

eszközével. Írország máig nem vezette be a kötelező katonai szolgálatot, az ország védelmét hivatásos védelmi erők látják el (McNamara, 2022). Az elérhető információk alapján, az Ír Védelmi Erőkben (Irish Defence Forces – Óglaigh na hÉireann) megközelítőleg 7500 fő teljesít aktív szolgálatot (The World Factbook, 2025). O’Riordan (2024) szerint az ír szárazföldi erők létszáma 6136 főt, a tengerészet 725 főt, a légierő pedig 689 főt számlált 2023-ban, és a trendek ismeretében további csökkenésre számíthatunk.

1. ábra: Írország katonai kiadása aránya a GDP értékéhez viszonyítva 2012 és 2023 között.



Saját szerkesztés, adatforrás: [SPIRI](#), utolsó szerkesztés: 2025.02.08.

Az európai szinten is alacsony létszám az eszközök és kapacitások hiányával társul. Írország gyakorlatilag nem rendelkezik saját hírszerzéssel, lég- és valódi tengeri védelemmel sem (Stevenson, 2025). Az ország haditengerészete ugyan hivatalosan 8 járőrhajóval rendelkezik, azonban az elérhető információk szerint ezek közül a személyzet drámai létszámhiánya miatt csupán egy képes szolgálatot teljesíteni (O’Riordan, 2025). A létszámhiány fő oka, hogy a 2012-ban végrehajtott haderőreform részeként jelentősen csökkentették a katonai kiadásokat, ami tovább rontotta a védelmi erők helyzetét. Mára Írország rendelkezik az egyik legalacsonyabb védelmi költségvetéssel az Európai Unión belül (1. ábra). E téren érdemi változás a közeljövőben sem várható, hiszen a haderő fejlesztése mindig is mellékes témának számított az ír belpolitikában (McNamara, 2022), ezen felül minden jelentősebb fejlesztés komoly terhet jelentene a lakhatási válsággal küzdő ország számára. Ráadásul a NATO közvetett védőernyője sem ösztönzi valódi elrettentő erő kialakítására, és ennek szükségét sem látja, hiszen a hidegháború után a megszálló hadseregek helyett inkább a terrorizmusban, a szervezett bűnözésben és a környezeti katasztrófákban látja a veszélyt (Jesse, 2006; Sheehan, 2013).

Örökké vitatott ír semlegesség

A fenti kihívások mellett az a tény is állandó viták tárgyává teszi az ír semlegességet, hogy az ország katonai semlegességének sosem született meg egy általánosan elfogadott koncepciója. Egyes szerzők emiatt teljes mértékben megkérdőjelezzik Írország semlegességét. Álláspontjuk szerint az ország külpolitikája a sorozatos politikai állásfoglalásaival, az EU-hoz és a NATO Békapartnerséghez csatlakozással nem felel meg a semlegesség fogalmának. Driscoll (1982) is vitatja Írország semlegességét, szerinte a fogalom félreértelmezése Írország számára gátat jelent a megfelelő külpolitika kialakításában, és a semlegesség mára „*hit misztériumává vált*”. Haynes (2024) sokkal inkább katonai el nem köteleződésként jellemezné, vagy ahogy Trevor C. Salmon 1989-es munkájában írta „Nem-semleges” Írországgént (Unneutral Ireland). Salmon koncepciója Írországot olyan semlegességgel jellemzi, ami politikai elfogultsággal, részrehajlással társul. A koncepció ugyanakkor a mai napig megosztó a tudományos diskurzusban, hiszen mások mellett Devine (2008) is elveti a fenti kritikákat. Szerinte az Írországgal szembeni kritikák más semleges államokra is igazak, mivel a koncepció túl szigorúan értelmezi a semlegesség fogalmát. Továbbá nézőpontja szerint más semleges államok politikája is nyugati orientációt követ, valamint azzal is összeegyeztethető, hogy számos ír állampolgár szolgál a brit hadseregben. Ezt alátámasztja, hogy a sajtóban megjelent információk szerint több, mint 900 ír állampolgár jelentkezett 2021 és 2024 között, miközben az Ír Védelmi Erők súlyos létszámhiánnyal küzd (Fuxe, 2022; 2024).

Semlegesség feladására tett kísérletek

Ha a semlegességi politikára, mint külpolitikai szerepre gondolunk, akkor arra is érvényes Michalski et al. (2024) által felvázolt négy cselekvési stratégia. A szerzők szerint egy szerep megváltoztatásának sikere két változón alapszik: egyfelől a horizontális, eliten belüli vita, másfelől a vertikális, elit és a közvélemény közötti vita lefolytatásán. Ennek alapján négy stratégiát vázoltak fel:

1. *Széthúzás*: A jelentős eliten belüli és az elit és közvélemény közötti vita ellehetetleníti a szerep csekély mértékű újragondolását is.
2. *Elit-vezérelt szerepfelfogás*: Az eliten belüli egység által létrejöhet részleges változás, azonban annak hosszú távú rögzüléséhez szükséges a közvélemény támogatása is.
3. *Átmeneti helyzet/gyenge szerepadaptáció*: Az eliten belüli vita gyengíti a szerep átvételét és következetlen külpolitikához vezet. A kialakult helyzetben a kívülről érkező nyomás hatására alulról szerveződő változás is bekövetkezhet.

4. *Belföldi konszenzuson alapuló szerepváltozás:* Az elit és közvélemény között erős konszenzus van a szerepváltozást illetően. Az új szerep erős nemzeti identitáson alapul, koherens külpolitikai magatartás jellemzi.

A semlegesség feladásának kérdése több alkalommal is felmerült már Írországbán, bár többnyire elméleti síkon megragadva. Legutóbb az orosz–ukrán háború kapcsán élénkült meg a vita két alkalommal is, mindkét esetben a kormánypártok kezdeményezésére. Először 2022 novemberében jelezte a kormány, hogy nyitott a semlegesség feladására. Micheál Martin miniszterelnök kifejtette, hogy a semlegesség csupán egy szakpolitikai kérdés, amelyen bármikor lehet változtatni, hozzátéve, hogy Írország politikailag és morálisan nem semleges, és globális változásokkal együtt változik az ír pozíció is (Hynes, 2024). Később ezt Ukrajna kapcsán is megerősítette. Az ellenzéki pártok hevesen tiltakoztak, szerintük a kormány kijelentése a semlegesség feladását jelenti (O'Halloran, 2022; Hennessy, 2022). Az éles vitát tovább fokozták a kormány NATO-csatlakozással kapcsolatos kijelentései is. Meglátásuk szerint a védelmi szövetséghez csatlakozást nem szükséges népszavazás útján megerősíteni (O'Leary, 2022). A felvetés komoly alkotmányos válsággal fenyegetett, a Legfelsőbb Bíróság a kormány álláspontjával szemben helyezkedett el, és a referendum nélküli változtatás esetén a kormánnyal szembeni eljárással fenyegetett (Hennessy, 2022). A kormány felvetéseire reagálva a legnagyobb ellenzéki párt, a Sinn Féin a parlament elé terjesztette a semlegesség rögzítését az alkotmányban, amit a képviselők 73–52 arányban leszavaztak (Fazio & Bruno, 2022; Finn, 2023). Végül a kormánypártok a szerepfelfogás elit-vezérelt megváltoztatására tett kísérlete már csírájában elhalt, mivel az ír politikai eliten belül sem volt konszenzus, és a pártok számára kevés mozgáster adott a kérdésben a semlegesség nemzeti identitásban játszott szerepe miatt.

Második alkalommal a kormánypártok sokkal óvatosabban jártak el, bár továbbra is az elit-vezérelt változtatás stratégiáját választották. 2025 márciusában az ír kormány elfogadta azt a tervezetet, ami módosítani kívánja a semlegesség egyik alapjának számító hármas záradékot (Purdy & Lawrence, 2025). A javaslat értelmében a záradékból kikerülhet a ENSZ Biztonsági Tanácsának jóváhagyása, és az ország területén kívül, a Dáil jóváhagyása nélkül bevezethető katonák számát 12 főről 50 főre emelné. A kormány álláspontja szerint valójában ez a lépés szolgálja a szuverenitás megőrzését, hiszen Írország 2014 óta nem tudott új ENSZ békemisszióban részt venni a BT vétője miatt (Haynes, 2024; Cunningham, 2025). A heves ellenzéki reakció a második alkalommal sem maradt el. A Sinn Féin egyenesen a semlegességi politika elhagyásaként értékelte, és újfent népszavazást követeltek a kérdésben. Ezen kívül kiemelték azt is, hogy korábban a kormánypárt éppen a hármas záradékra hivatkozva érvelt amellett, hogy a nizzai és lisszaboni szerződés nem veszélyezteti az ír semlegességet (Purdy & Lawrence, 2025; RTÉ, 2025). Más pártok mellett érveltek,

hogy éppen a bizonytalan geopolitikai légkörben kell kitartani a semlegesség mellett (Leahy, 2025).

Következtetesként az ír semlegesség jövőjéről

Az Ukrajna elleni orosz invázió nyomán számos állam gondolta újra biztonságpolitikáját, inkább az együttműködést preferálva az egyedüli megoldásokkal szemben (Fazio & Bruno, 2022). Írországra is egyre inkább nyomás nehezedik egyfelől az EU részéről, amely a tagállamok aktívabb részvételét ösztönzi a közös biztonság- és védelempolitikai kezdeményezésekben (Leahy, 2025), másfelől a belpolitikai és szakmai diskurzusokon belül, ahol a egyre hangsúlyosabban jelennek meg az Ír Védelmi Erők kapacitásainak korlátai az olyan stratégiai infrastruktúrák, mint az ország tengeri területein keresztül húzódó mélytengeri internetkábelek védelme terén. A gyenge védelmi kapacitások és a jelentősebb fejlesztések csekély lehetőségei miatt Írország várhatóan továbbra is keresni fogja az együttműködést a nyugati partnerekkel, elsősorban az Egyesült Királysággal, Franciaországgal és Norvégiával (Delanty, 2025). Így a védelmi kiszolgáltatottság és a társadalmilag mélyen beágyazott semlegességi politika együttes jelenléte a kisállamokra jellemző „bandwagoning”, azaz a nagyobb és erősebb hatalmakhoz igazodás politikája (Garai & Szalai, 2022) és a katonai semlegesség közötti egyensúlyozáshoz vezethet. A széles társadalmi elutasítottság miatt az ír NATO-tagság esélye rendkívül csekély a közeljövőben, de további együttműködésre lehet számítani. Írország a Békepartnerségen túl, csatlakozott a NATO Kooperatív Kibervédelmi Kiválósági Központjának tevékenységéhez is 2019-ben, hiszen önmagában a legkisebb mértékig sem tudja garantálni a mélytengeri internetkábelek biztonságát. Ezen vezetékek jelentőségét mutatja, hogy a transzatlanti kábelek 75%-a érinti az ír tengeri területeket, és Írország több techóriás európai központjává vált az elmúlt évtizedekben (Fazio & Bruno, 2022). Írország a fogalom legtagabb értelmezése szerint a jövőben is semleges ország marad, azaz az Ír Védelmi Erők külföldi bevetésére – békemissziókat nem számítva – nem számíthatunk, ahogy annak az esélye is csekély, hogy más hatalmak katonai csapatokat állomásoztathatnának az Ír Köztársaság területén. Azonban az továbbra is bizonytalan, hogy vajon születik-e olyan általánosan elfogadott definíció az ír semlegességi politikára, ami képes lezárni a több évtizedes politikai és akadémiai vitákat is.

Irodalomjegyzék

- Agius, C., Devine, K. (2011). 'Neutrality: A really dead concept?' A reprise. *Cooperation and Conflict* 46(3), 265-284. DOI: <https://doi.org/10.1177/0010836711416955>
- Bowers, I. (2018). Small State Deterrence in the Contemporary World. *IFS Insights* 9/2018, 1-7.
- Colcough, T. (2008). The Role of Neutrality on Irish Defence Policy Decisions: EU a Time for Change. *Political Perspectives*, 2(2), 1-40.

- Cunningham, P. (2025, March 03). Government to end UN backing for peacekeeping missions – Harris. *RTÉ*, <https://www.rte.ie/news/ireland/2025/0302/1499768-triple-lock>, utolsó hozzáférés 2025. 11. 29.
- Daly, E. (2022, April 13). Neutrality and the Irish Constitution. *Versfassungsblog*, <https://verfassungsblog.de/author/eoin-daly>, utolsó hozzáférés 2025. 11. 29.
- Delanty, G. (2025, February 20). In the age of Trump and Putin, Irish neutrality is a comfortable but dangerous illusion. *The London School of Economics and Political Science Blog*, <https://blogs.lse.ac.uk/euorpblog/2025/02/20/in-the-age-of-trump-and-putin-irish-neutrality-is-a-comfortable-but-dangerous-illusion>, utolsó hozzáférés 2025. 11. 29.
- Deloy, G., Levy, H. (2002, October 19). The Irish ratify the Nice treaty. *Foundation Robert Schuman*, <https://www.robert-schuman.eu/en/monitor/67-the-irish-ratify-the-nice-treaty>, utolsó hozzáférés 2025. 11. 29.
- Devine, K. (2008). A Comparative Critique of the Practice of Irish Neutrality in the 'Unneutral' Discourse. *Irish Studies in International Affairs*, 19, 73-97. DOI: <https://doi.org/10.2139/ssrn.1302925>
- Driscoll, D. (1982). Is Ireland Really 'Neutral'? *Irish Studies in International Affairs*, 1(3), 55-61.
- Fanning, R. (1982). Irish Neutrality: An Historical Review. *Irish Studies in International Affairs* 1(3), 27-38.
- Fanning, R. (1998). Small States, Large Neighbours: Ireland and the United Kingdom. *Irish Studies in International Affairs*, 9, 21-29.
- Fazio, F., Bruno, V. A. (2022, July 12). Is Russia's War in Ukraine Creating a New European Security Architecture? *Fair Observer*, <https://www.fairobserver.com/world-news/is-russias-war-in-ukraine-creating-a-new-european-security-architecture>, utolsó hozzáférés 2025. 11. 29.
- Finn, C. (2023, November 29). Govt says referendum enshrining neutrality in Constitution 'not appropriate' as SF motion defeated. *The Journal*, <https://www.thejournal.ie/neutrality-motion-dail-6236327-Nov2023>, utolsó hozzáférés 2025. 11. 29.
- FitzGerald, G. (1998). The Origins, Development and Present Status of Irish 'Neutrality'. *Irish Studies in International Affairs* 9, 11-19.
- Foxe, K. (2022, April 10). British army records 30pc rise in recruits from Ireland. *The Irish Independent*, <https://www.independent.ie/irish-news/british-army-records-30pc-rise-in-recruits-from-ireland/41538378.html>, utolsó hozzáférés 2025. 11. 29.
- Foxe, K. (2024, June 05). More than 900 Irish join British army as Defence Forces numbers at all time low. *Irish Examiner*, <https://www.irishexaminer.com/news/arid-41409842.html>, utolsó hozzáférés 2025. 11. 29.
- Garai, N., Szalai, M. (2022). Kisállamok és középhatalmak viselkedése és dilemmái az orosz–ukrán háborúban. *Külügyi és Külgazdasági Intézet* 34. pp. 1-16. DOI: <https://doi.org/10.47683/KKI-Elemzesek.KE-2022.34>
- Garry, J., Marsh, M., Sinnott, R. (2005). 'Second-order' versus 'Issue-voting' Effects in EU Referendums: evidence from the Irish nice treaty referendums. *European Union Politics*, 6(2), 201-221. DOI: <https://doi.org/10.1177/1465116505051983>
- Hachey, T. E. (2002). The Rhetoric and Reality of Irish Neutrality. *New Hibernia Review / Iris Éireannach Nua*. 6(4), 26-43. DOI: <https://doi.org/10.1353/nhr.2003.0007>
- Haynes, G. (2024). Neutral, Neutered or Pacifist? Can Ireland's Model of Neutrality Remain Aligned With its Foreign Policy Ambitions Amidst the Re-Emergence of Conflict in Europe. *The Journal of Military History and Defense Studies* 5(1), 164-198. DOI: <https://doi.org/10.33232/JMHDS.5.1.95>

- Hennessy, M. (2022, June 09). Explainer: Would Ireland be required to have a referendum before joining Nato? *The Journal*, <https://www.thejournal.ie/nato-referendum-5786687-Jun2022>, utolsó hozzáférés 2025. 11. 29.
- Horgan, J. (1999). Irish foreign policy, Northern Ireland, neutrality and the Commonwealth: The historical roots of a current controversy. *Irish Studies in International Affairs*, 10, 135–147.
- Jesse, N. G. (2006). Choosing to Go It Alone: Irish Neutrality in Theoretical and Comparative Perspective. *International Political Review* 27(1), 7-28. DOI: <https://doi.org/10.1177/0192512106058624>
- Kelemen, Z. (2019). Európa. Szálkai, K., Baranyi, T. P., Szarka, E. L. (eds.): *Biztonságpolitikai Corvinák I.* (pp. 243-309.). Antall József Tudásközpont.
- Leahy, P. (2025, January 31). Ireland's neutrality under attack: shifting geopolitics bring pressure to change. *The Irish Times*, <https://www.irishtimes.com/ireland/2025/02/01/irelands-neutrality-under-attack-shifting-geopolitics-bring-pressure-to-change>, utolsó hozzáférés 2025. 11. 29.
- Lee, D., Smith, N. J. (2010). Small State Discourses in the International Political Economy. *Third World Quarterly* 31(7), 1091-1105. DOI: <https://doi.org/10.1080/01436597.2010.518750>
- Marton, P. (2013). *A külpolitika elemzése.* Antall József Tudásközpont.
- McNamara, E. M. (2022, December 21). Ireland's Defence Deficit. *The Royal United Services Institute for Defence and Security Studies*, <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/irelands-defence-deficit>, utolsó hozzáférés 2025. 11. 29.
- McVeigh, R., Rolston, B. (2021). „Anois ar theacht an tSmbraidh”: *Ireland, Colonialism and the Unfinished Revolution.* Beyond the Pale Books.
- Menon, S. (2024). All Powers Great and Small: Why Bigger Isn't Always Better in Geopolitics. *Foreign Affairs*, 103(3), 167-174.
- Michalski, A., Brommerson, D., Ekengren, A. (2024). Small states and the dilemma of geopolitics: role change in Finland and Sweden. *International Affairs* 100(1), 139-157. DOI: <https://doi.org/10.1093/ia/iia244>
- Murphy, R. (1998). Ireland, the United Nations and peacekeeping operations. *International Peacekeeping* 5(1), 22-45.
- Nemerkenyi, A., Mari, L. (2007). A Brit-szigetek. In: Gábris, Gy. (ed): *Európa regionális földrajza: Természetföldrajz.* (pp. 58-68.) ELTE Eötvös Kiadó.
- Németh, G. (2019). A katonai erő alkalmazását meghatározó stratégiai környezet és hadszíntér a 21. században. In: Szálkai, K. et al (eds.): *Biztonságpolitikai Corvinák I.* (pp. 27-46.) Antall József Tudásközpont,
- Neumann, I., Gstöhl, G. (2004). *Lilliputians in Gulliver's World? Small States in International Relations.* Centre for Small State Studies, University of Iceland, p. 28. <https://www.diplomacy.edu/resource/lilliputians-in-gullivers-world-small-states-in-international-relations>, utolsó hozzáférés 2025. 11. 29.
- Ní Bhriain, N. (2025 July 31). Dismantling the Triple Lock will put people in harm's way. So why is the government doing it? *Rundale*, <https://www.rundale.org/2025/07/31/dismantling-the-triple-lock-will-put-people-in-harms-w>, utolsó hozzáférés 2025. 11. 29.
- O'Halloran, M. (2022, November 15). Ireland is not neutral about Ukraine, Taoiseach insists in renewed row over constitutional position. *The Irish Times*, <https://www.irishtimes.com/politics/2022/11/15/ireland-is-not-neutral-about-ukraine-taoiseach-insists-in-renewed-row-over-constitutional-position>, utolsó hozzáférés 2025. 11. 29.
- O'Leary, N. (2022, June 08). Ireland would not need referendum to join Nato, says Taoiseach. *The Irish Times*, <https://www.irishtimes.com/world/europe/2022/06/08/ireland-would-not-need-referendum-to-join-nato-says-taoiseach>, utolsó hozzáférés 2025. 11. 29.

- O’Riordan, S. (2024, August 13). Army strength falls below 6,000 for first time in living memory. *Irish Examiner*, <https://www.irishexaminer.com/news/arid-41454847.html>, utolsó hozzáférés 2025. 11. 29.
- O’Riordan, S. (2025, March 02). Fears exit of seasoned personnel leading to more accidents after navy vessels suffer damage. *Irish Examiner*, <https://www.irishexaminer.com/news/arid-41583988.html>, utolsó hozzáférés 2025. 11. 29.
- Probáld, F. (2007). Írország. Probáld, F. Szabó, P. (eds): *Európa regionális földrajza: Társadalomföldrajz*. (pp. 112-119). ELTE Eötvös Kiadó.
- Purdy, F., Lawrence, J. (2025, March 04). Ireland moves to change rules on deploying military. *BBC News*, <https://www.bbc.com/news/articles/cwyge72pv55o>, utolsó hozzáférés 2025. 11. 29.
- RTÉ (2025, March 04). Triple lock change will risk Irish neutrality - Sinn Féin. RTÉ, <https://www.rte.ie/news/politics/2025/0303/1499879-triple-lock-defence>, utolsó hozzáférés 2025. 11. 29.
- Sheehan, J. J. (2013). What Does It Mean To Be Neutral? Postwar Austria from a Comperative Perspective. In: Bischof, G., Karlhofer, F. (eds.): *Austria’s International Position after the End of the Cold War*. (pp. 121-140) Innsbruck university press.
- SPIRI (2023). SIPRI Military Expenditure Database. [Data set]. *Stockholm International Peace Research Institute*. DOI: <https://doi.org/10.55163/CQGC9685>
- Stevenson, J. (2025). Ireland’s Future: United, European and in NATO. *Survival*, 67(1), 201-216. DOI: <https://doi.org/10.1080/00396338.2025.2459028>
- Sweeney, D. R., Derdzinski, J. (2010). Small States and (In)Security: A Comparison of Ireland and Slovenia. *Connections*, 9(2), 35-50. DOI: <http://dx.doi.org/10.11610/Connections.09.2.03>
- Szalai, M. (2014). A kisállamok külpolitikai elemzésének módszertani alapjai. *Külügyi Szemle*, 13, 143-168.
- The World Factbook (2025): Explore All Countries – Ireland. [Data set]. *Central Intelligence Agency*, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/ireland>, utolsó hozzáférés 2025. 11. 29.

THE PAST AND THE PRESENT OF THE IRISH NEUTRALITY

Abstract

Irish neutrality is rooted in the ages of the colonialism and the rise of the Irish national movements, and has become synonymous with the concepts of sovereignty and national identity. This article aims to understand the Irish neutrality historical and social background and to introduce the current debates about the future. As in many European neutral states, the argument about the neutrality has intensifed in Ireland as well. Today, Irish neutrality can be marked by contradictions, since Ireland is an integral part of the European integration, advocates for other national and freedom movements, pledges solidarity with other postcolonial and oppressed groups, while the Irish society sticks to neutrality, as a national treasure. Today’s geopolitical events also impacting the Irish neutrality, and the question remains: Is Ireland heading toward the closer European defense integration or toward the committed neutrality.

Keywords: Ireland, Neutrality, Small state studies, National identity